

the subject of confirmation. Situational explosive expertise is distinguished by the complex and multi-stage nature of the tasks being solved, determined by the specific features of the objects of study, which are multi-component events.

Situational explosive expertise is carried out on the basis of the versions put forward by the investigation and the court. When conducting a situational explosive expertise, the results of an inspection of the scene of the incident are used, and in most cases of other investigative (detective) actions, including an investigative experiment, the conclusions of experts regarding previously conducted forensic expertise are taken into account.

Key words: situational expertise, special knowledge, explosive technical expertise, explosion, explosive device, research objects.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.45>
УДК 343.9

Олександр Олексійович Садченко
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач лабораторії організації наукової, методичної діяльності,
нормативного забезпечення та міжнародного співробітництва

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0727-4181>
E-mail: oleksandr.sadchenko@kndise.gov.ua

Андрій Борисович Кульчицький
виконуючий обов'язки завідувача лабораторії
військових досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6389-348X>
E-mail: andrii.kulchytskyi@kndise.gov.ua

Олексій Володимирович Степанюк
головний судовий експерт
відділу вибухотехнічних досліджень та досліджень ракетної,
артилерійської зброї
лабораторії військових досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1528-8390>
E-mail: steppanuk1961@ukr.net

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ СУДОВОЇ
ВИБУХОТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ**

*У статті розглядаються проблемні питання методики узагальнення,
систематизації й формування термінології в галузі вибухотехнічної*

експертизи, показана їх роль, місце та значення в ході розвитку комунікаційно-інформаційної діяльності під час призначення і проведення такої експертизи та оцінювання, вивчення й використання результатів цієї експертизи в кримінальному судочинстві.

Ключові слова: термінологія, словник, термінологічна система, законодавча термінологія, стандартизована термінологія, вибухотехнічна термінологія, вибухотехнічна експертиза, криміналістична вибухотехніка, вибуховий пристрій, вибуховий матеріал, вибухова речовина.

Постановка проблеми. Стрімке зростання ролі спеціальних знань у правозастосовних процесах, безперервне збільшення й ускладнення змісту наукової інформації в судовій експертизі, поява нової термінології, необхідність її однозначної інтерпретації та стандартизації, обумовлює потребу в нових довідникових виданнях. У даний час проведення судових вибухотехнічних експертиз здійснюється з використанням термінології, викладеної в спеціальній літературі, а також інформаційних джерелах, наведених у мережі Інтернет.

З досвіду проведення вибухотехнічних експертиз відомо, що їх виконання пов'язане з використанням великої кількості термінів і визначень, які в різних інформаційних та нормативних джерелах викладені по-різному.

Тому зміст висновків судової вибухотехнічної експертизи по одному й тому ж об'єкту досліджень викладаються не завжди однозначно.

Слід також зазначити, що значний обсяг інформації щодо експертної термінології в існуючих джерелах певним чином не систематизований до тих обсягів, коли ці інформаційні джерела можуть бути корисні в експертній практиці. Розв'язування проблемних питань теорії і практики формування термінології вибухотехнічної експертизи завжди мало важливе наукове й практичне значення.

Особливо актуальним є укладання термінологічних словників, що містять наукову лексику, вживану для позначення понять у сфері судової експертизи, судово-експертної діяльності, сучасного правозастосовного процесу на основі наукової й законодавчої стандартизованої термінології.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність створення і стандартизації термінології в галузі вибухотехнічної експертизи, на наш погляд, визначається принаймні п'ятьма обставинами:

1) вирішенням протиріч між потребами в єдиній стандартизованій термінологічній базі вибухотехнічної експертизи й станом її теоретичної розробки;

2) розширенням кола термінів, які вживаються у вибухотехнічній експертизі й виконують комунікативну та пізнавальну функції, й відповідно вони повинні бути однозначними та загальноприйнятими;

3) терміни повинні відображати певні знання щодо об'єктів дослідження;

4) удосконалення термінів – ця обставина проявляється як у заміні одних термінів іншими, так і в уточненні термінів, що вже вживаються, крім цього, заміна термінів відображає заміну знань;

5) уніфікація термінів відбувається за певної процедури, шляхом зменшення кількості термінів, що визначають один і той же об'єкт, по друге, заміна декількох прийнятих термінів одним новим, який буде існувати не поряд зі старими термінами, а замість них.

Дослідженням окремих питань вибухотехнічної термінології, пов'язаних із незаконним виготовленням бойових припасів, вибухових пристроїв та речовин, проведенням вибухотехнічних експертиз займалися Г. О. Бойко, Т. В. Бульба, О. М. Вдовін, В. В. Голобуш, В. Є. Гудзь, В. В. Єфіменко, К. В. Зайцева, І. В. Капустіна, А. В. Кофанов, В. М. Кобець, С. П. Мельниченко, Р. В. Мовчан, Ф. Ю. Назаршоев, С. Г. Павликов, Ю. П. Приходько, М. Сарнавський, В. О. Талалаєв, О. С. Тарасенко, Є. С. Тесленко, П. Л. Фріс, В. С. Шаповалова, А. І. Ширкін, М. В. Щеголева та ін. вчені. Їх дослідження було покладено в основу формування теоретичних основ вибухотехнічної експертизи. Водночас питання стандартизації наукової й законодавчої термінології вибухотехнічної експертизи нині набувають особливого значення та потребують детального дослідження.

Мета дослідження. Полягає в проведенні комплексного аналізу наукових досліджень у галузі експертної термінології різних напрямків правозастосовної практики, теоретичного обґрунтування й розроблення методичних підходів і рекомендацій щодо напрямів та шляхів створення сучасної експертної термінології в судовій вибухотехнічній експертизі з послідувочою репрезентацією в ДСТУ «Судова вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять».

Виклад основного матеріалу. Сьогодення характеризується складною криміногенною ситуацією. Структура, рівень, динаміка кримінальних правопорушень визначаються як традиційними причинами й умовами, так і іншими чисельними негативними процесами та явищами, що породжені новими кризовими ситуаціями в політичній, соціально-економічній та інших сферах, пов'язаних з війною на території України. Доступність вогнепальної зброї, боеприпасів, вибухових пристроїв внаслідок війни, яка триває в країні з 2014 року, збільшила кількість тяжких і особливо тяжких злочинів, таких як розбій, бандитизм, створення незаконних воєнізованих або збройних формувань, вбивств на замовлення тощо. Окрім того, в Україні неоднозначна ситуація в сфері обігу зброї й бойових припасів. На протязі тридцяти років у Верховну Раду було подано понад 15 законопроектів щодо зброї, проте жоден з них не був схвалений [1, с. 425-452]. Як зазначають науковці, прийняття відповідного закону сприяло б правовому врегулюванню обігу зброї на території України, встановленню відповідного контролю, унеможливило вільне трактування і неузгодженість термінології та класифікації об'єктів озброєння, створило б умови для врегулювання суспільних відносин у сфері обігу зброї та бойових припасів [2, с. 55-54].

Усе це вимагає від науковців дослідження багатьох теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з обігом зброї, бойових припасів, вибухових пристроїв та речовин в Україні. Питання віднесення предметів до бойових припасів, вибухових речовин і пристроїв має суто практичне значення. Для вирішення цього питання проводяться вибухотехнічні експертизи, під час

проведення яких спостерігається збільшення обсягу й ускладнення змісту наукової термінології.

У судовій вибухотехнічній експертизі термін може позначати не одне, а низку понять, мати декілька значень. При цьому, кожен експерт, згідно існуючих положень, може вкладати різний зміст у поняття, яким оперує, що створює проблему непорозуміння або вільно використовує інноваційні технології експертної термінології, що можуть негативно вплинути на його діяльність. На важливість побудови абстрактно-логічного понятійного апарату влучно наголошує М. Старинський, вказуючи, що на сучасному етапі розвитку юридичної науки на перший план виходить питання методології конструювання понять та категорій, яка б дозволяла створити адекватний понятійно-категоріальний апарат, що відображав би об'єктивну реальність суспільних відносин. Правові дефініції відіграють важливу роль, оскільки неточна дефініція чи її відсутність дозволяє маніпулювати змістом, формулювати хибні уявлення, що призводить до прийняття помилкових рішень органами правозастосування [3, с. 3-5]. Зазначене положення має велике значення й є особливо актуальним під час проведення судових вибухотехнічних експертиз, оскільки термінологічні визначення, що містять наукову лексику, вживану для позначення понять у цій сфері на основі наукової, законодавчої і стандартизованої термінології відсутні або давно потребують перегляду.

Дане питання до цього часу не знайшло вирішення й висвітлення у теорії та практиці криміналістичної вибухотехніки. Під час проведення вибухотехнічних досліджень і досліджень ракетної й артилерійської зброї експерти оперують термінами із різних галузей наук, у тому числі й спеціально-прикладних дисциплін.

«Визначення термінів це не якась казуїстика, а навпаки, надзвичайно важлива наукова практична справа, якщо згадати, що за всім цим стоять живі люди, їх діяльність, а іноді й життя» [4, с. 289]. Разом з тим, слід звернути увагу на правові, криміналістичні й історичні аспекти, що сприяють змістовному наповненню термінології в галузі криміналістичної вибухотехніки. В поширеному сенсі, поняття визначають як спосіб розуміння й абстрактного уявлення результатів пізнання людиною певної предметної галузі через усвідомлення істотних характеристик її об'єктів, а також форму мислення, що характеризується відображенням закономірних відношень і властивостей об'єктів у вигляді думки про їхні загальні та специфічні ознаки. У мові науки поняття виражається словом або словосполученням. Ознаки, що включаються в поняття, становлять його зміст [5, с. 497]. Поняття у вузькому сенсі відносяться до певної галузі наук, чітко визначають основні ознаки предмету, явища, процесів або об'єкту. Наукові поняття відображають істотні й необхідні ознаки окремого предмету, об'єкту, явища або процесу, а слова і знаки, що їх виражають, є науковими термінами [6, с. 244-245]. Незважаючи на значні зрушення в сфері судово-експертної термінологічної лексикографії, вибухотехнічна термінологія досі не була предметом окремого дослідження, практичні працівники чи різні науковці, що займаються вибухотехнічними дослідженнями й дослідженнями зброї,

використовують свою термінологію, при цьому вона дуже часто різниться за змістом.

Термінологія, що використовується, під час проведення судових вибухотехнічних експертиз, насичена «русизмами» й допускає подвійне тлумачення, багато термінів не мають притаманній українській мові милозвучності.

Вчені криміналісти, які опікуються цією проблемою, намагаються теоретично досліджувати термінологію в окремому розділі теорії судової експертизи. Так, Т. В. Аверьянова, в запропонованій системі теорії судової експертизи, виділяє окреме структурне вчення, змістом якого є засоби й форми комунікативної діяльності під час призначення, проведення і оцінки судових експертиз. Ключовим елементом цього вчення, як вважає автор, є «мова експерта, система експертних понять і термінів, що їх визначають, проблеми формалізації експертної мови і комп'ютеризації на цій основі судових експертиз» [7, с.103].

У процесі формування термінології з вибухотехнічної експертизи спостерігаються різні тенденції, основні з яких – беззастережне відновлення термінології 80-90-х років минулого століття, що не сприяє заміні усталених термінів у криміналістичній вибухотехніці.

Другою негативною тенденцією є суб'єктивність і випадковість у відборі термінів для терміносистеми, унаслідок чого до них не потрапляють багато потрібних і важливих термінів із вибухотехнічної експертизи, а також інших галузей знань.

І нарешті – це не відповідність запропонованих термінів системності, тобто терміносистемам, які в низці випадків не відображають зв'язки між названим терміном і пов'язаним з ним поняттям.

Слід зазначити, що розробка ДСТУ/термінологічних словників є досить складним і трудомістким процесом, який передбачає використання певної методики систематизації спеціальної лексики, зокрема:

- відбір термінів до ДСТУ/словника здійснюється з урахуванням частоти їхнього вживання в наукових працях;
- склад ДСТУ/словника має формуватися відповідно до потреб експертної, слідчої й судової практики;
- порядок розміщення термінів, повинен відповідати зручному і швидкому їх знаходженню;
- спосіб опису експертної термінології мусить відповідати типу ДСТУ/словника;
- термінологічний апарат вибухотехнічної експертизи має відображати інноваційні процеси розвитку теорії й практики судової експертизи;
- терміни мають розкривати суть поняття й відповідати нормам і правилам сучасної літературної української мови.

Призначення ДСТУ/термінологічного словника – відображати термінологічний апарат теорії й практики криміналістичної вибухотехніки та забезпечувати наукову, навчальну, методичну, інформаційну і судово-експертну діяльність.

Висвітлюючи досвід термінологічної роботи Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України слід

зауважити, що ДСТУ «Вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять» підготовлено в межах науково-дослідної роботи «Розробка проєкту ДСТУ «Вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять». Ця робота виконувалась у відповідності до Плану робіт з національної стандартизації на 2021 рік. Робота виконана у відповідності з вимогами ДСТУ 1.2:2015 «Національна стандартизація. Правила проведення робіт з національної стандартизації» та пункту 6.3.1 порядку розроблення проєкту термінологічного стандарту, визначеного ДСТУ 3966:2009 «Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять».

Обов'язковою умовою стандартизації термінології, як зазначено у цьому стандарті, є те, що «... попередньо організація-розробник повинна провести науково-дослідну роботу, зібравши та впорядкувавши дані щодо чинних термінологічних стандартів (а також словників, довідників, технічної, наукової, методичної, іншої документації та літератури), що стосуються певної сфери діяльності, а також щодо стандартів, які належать до суміжних сфер діяльності».

Попри вагомий внесок у сфері експертної термінології, наявність важливих праць, що вийшли друком в Україні в останні десятиліття, проблема упорядкування термінології вибухотехнічної експертизи в Україні досі залишається перспективним напрямом розвитку термінознавства [8-15].

Опубліковані словники з вибухотехнічної експертизи за способом систематизації й призначенням в основному є дефінітивно-перекладними. Отже, на сьогоднішній день назріла необхідність розроблення термінології вибухотехнічної експертизи із наступною репрезентацією напрацьованого матеріалу у вигляді проєкту ДСТУ «Вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять». У даному проєкті містяться терміни й їх визначення з методологічних, наукових, правових і методичних засад вибухотехнічної експертизи. Сформульовано найбільш важливі й вживані терміни, що використовують суб'єкти правозастосовного процесу під час призначення, проведення та використання вибухотехнічних експертиз.

Дану науково-дослідну роботу проведено за результатом дослідження цільових потреб суб'єктів використання вибухотехнічних експертиз у спеціальній термінології.

Цій роботі передував аналіз уже наявних термінологічних словників, відбір лексикографічного матеріалу, а також узагальнень практичного досвіду, отриманого під час створення аналогічних ДСТУ, методичного забезпечення й організації проведення таких досліджень.

Створення проєкту ДСТУ «Вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять» відбулося в чотири етапи. На першому етапі, проводилися: деталізація технічного завдання, на основі наявних вимог написання термінологічних статей; розроблення проєкту й загальної концепції ДСТУ, визначення його типу та призначення; виявлення функціональних і нефункціональних вимог; проєктування архітекtonіки проєкту ДСТУ; групування лексикографічного матеріалу; вибір засобів розроблення; визначення джерел інформації щодо термінологічних матеріалів; уточнення методів їх

вивчення з метою використання отриманих результатів під час складання проекту ДСТУ.

На другому етапі здійснювалися: відбір термінологічного матеріалу та його структурування; вивчення наявних термінологічних словників, стандартів, довідників, технічних й інших інформаційних джерел, наукових й методичних публікацій в галузі вибухотехнічної експертизи, а також стандартів та наукової літератури, що належать до суміжних сфер діяльності; укладання реєстру найбільш вживаної й важливої термінології, зважаючи на семантичну цінність терміну, частоти вживання, тематичну спрямованість, приналежність, повноту охоплення поняття, сполучуваність, визначення обсягу та формалізація наведення лінгвістичної інформації словникової статті.

На третьому етапі здійснювалися: аналіз і опис термінів; узагальнення результатів, отриманих на попередніх етапах науково-дослідної роботи, формування напрямів реалізації мети дослідження; вивчення, аналіз і оцінка наявних у різних джерелах термінів у галузі судової експертизи; аналіз кола проблем, що виникають у практиці оформлення терміностаей; формування системи термінів та їх визначень для вирішення поставлених завдань під час дослідження за тематикою науково-дослідної роботи.

На четвертому етапі: підготовлено проєкт ДСТУ до видання, зокрема уточнено значення деяких термінів, їх структура й зміст; сформовано перелік термінів та їх визначень, що становитимуть терміносистему й відображатимуть її зв'язки з іншими терміносистемами; класифікація термінів за рівнем їх ієрархії й елементами опису та формулювання переліку термінів до термінологічної системи.

Проєкт розробленого ДСТУ: актуалізує інтерес науковців до проблем термінознавства й сприяє розвитку термінології в галузі вибухотехнічної експертизи; унормує термінологію зазначеної експертизи, однозначно зрозумілими, несуперечливими термінами для суб'єктів застосування спеціальних знань у судочинстві, а також для використання в довідковій, методичній і науковій літературі; забезпечить однозначною термінологією державні, правові, соціально-економічні та науково-технічні програми, законодавство України в галузі вибухотехнічної експертизи; дозволить виявити й усунути вади термінології, яка використовується в нормативно-правових актах, процесуальних, наукових, навчально-методичних документах, що стосуються вибухотехнічної експертизи; сприятиме підвищенню рівня загальної фахової освіти судових експертів.

Проєкт ДСТУ «Вибухотехнічна експертиза. Терміни та визначення понять» запропонований для використання науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції України, судово-медичним установам Міністерства охорони здоров'я України, експертним службам Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Висновки. Результати дослідження є наслідком часткового вирішення науково-технічного завдання з розроблення термінології у галузі вибухотехнічної експертизи, згідно Програми робіт на 2021 рік за сферою діяльності ТК-192

«Судова експертиза». Під час підготовки термінології з вибухотехнічної експертизи, було здійснено аналіз документів, які стали джерельною базою стандарту: законодавчі акти України, що регулюють відносини у судово-експертній діяльності; державні стандарти із суміжних наукових галузей; міжнародні стандарти в сфері судової експертизи і криміналістики. Внаслідок ґрунтовного наукового аналізу термінології до стандарту було відібрано 225 термінів, що подані з посиланням на джерела. Проаналізовано практику укладання ДСТУ/термінологічних словників, що потребують вирішення певних теоретичних настанов, яких раніше в експертній термінології не було. Практичну роботу щодо укладання термінологічного стандарту, зазвичай автори, поєднували із теоретичним осмисленням побудови терміносистем. Запропоновано методику уніфікованої експертної термінології, у якій були визначені основні методологічні і наукові принципи побудови термінологічного стандарту.

Перелік посилань

1. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Права рекомендація обігу зброї: історія, сучасний стан і перспективи розвитку : монографія. Харків, 2021. 608 с.
2. Вітвіцький С. С., Волабуєва О. О., Волобуєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами: монографія. Київ, 2021. 308 с.
3. Старинський М. Окремі теоретико-методологічні засади конструювання понять (дефініцій) у праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 10. С. 3-5.
4. Біб І. Б. Призначення судово-почеркової експертизи та підготовка відповідних матеріалів. *Збірник наукових праць. Додаток № 1 до Вісника Львівського інституту внутрішніх справ при НАВС України*. 2003. № 1. С. 289-294.
5. Філософській енциклопедичний словник : енциклопедія / голов. ред. І. В. Шинкарук. Київ: НАН України, Абрис, 2002. 742 с.
6. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т.2. 624 с.
7. Аверьянова Т. В. Судебная экспертиза: курс общей теории. Москва: Норма, 2007. 480 с.

References

1. Kofanov, A. V., Mykhalchuk, T. V. (2021). Legal recommendation of arms circulation: history, current state and development prospects: monograph. Kharkiv. 608 p. (in Ukrainian).
2. Vitvitskiy, S. S., Volabuieva, O. O., Volobuiev, A. O. (2021). Methods of investigation of illegal handling of weapons and ammunition: monograph. Kyiv. 308 p. (in Ukrainian).
3. Starynskiy, M. (2011). Separate theoretical and methodological foundations of the construction of concepts (definitions) in law. *Entrepreneurship, economy and law*. No. 10. P.3-5 (in Ukrainian).
4. Bib, I. B. (2003). Appointment of forensic handwriting examination and preparation of relevant materials: *Collection of scientific works. Addendum No. 1 to the Bulletin of the Lviv Institute of Internal Affairs at the Naval Academy of Ukraine*. No. 1. P. 289-294 (in Ukrainian).
5. Shynkaruk, I. V. (Ed.) (2002). Philosophical encyclopedic dictionary: encyclopedia. Kyiv. 742 p. (in Ukrainian).
6. Kovaliv, Yu. I. (2007). Literary encyclopedia: in 2 volumes. Volume 2. Kyiv. 624 p. (in Ukrainian).
7. Averianova, T. V. (2007). Forensic examination: general theory course. Moscow. 480 p. (in russian).

8. Энциклопедия экспертизы / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Россинской. Москва: Юрист, 1999. 552 с.
9. Юридична енциклопедія : у 6 т. / ред. колегія: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1999. Т. 2: Д-Й. 744 с.
10. Шерстюк В. М. Словник основних термінів судових експертиз (теорія, організація та нормативно-правове регулювання). Сімферополь: Крим. НДІСЕ, 2009. 200 с.
11. Мазниченко Ю. О., Садченко О. О., Юсупов В. В. Словник термінів : термінологічний словник судово-трасологічної експертизи. Київ: Талком, 2018. 132 с.
12. Садченко О. О., Посільський О. О., Давидова О. О. Словник термінів експертизи матеріалів, речовин та виробів. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 128 с.
13. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-рос. і рос.-український). Харків: Право, 2001. 560 с.
14. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия. Москва: Изд. БЕК, 1997. 342 с.
15. Клименко Н. І., Бахін В. П., Цимбал П. В., Бутко Т. В. Енциклопедія судової експертизи. Ірпінь: Нац. ун.-т ДПС України, 2013. 184 с.
8. Averianova, T. V., Rossinskaia, E. R. (Eds.) (1999). Encyclopedia of expertise. Moscow. 552 p. (in russian).
9. Shemshuchenko, Yu. S. et all (Ed.) (1999). Legal encyclopedia: in 6 volumes. Kyiv. Vol. 2: D-Y. 744 p. (in Ukrainian).
10. Sherstiuk, V. M. (2009). Dictionary of the main terms of forensic examinations (theory, organization and legal regulation. Simferopol. 200 p. (in Ukrainian).
11. Maznychenko, Yu. O., Sadchenko, O. O. Yusupov, V. V. (2018). Glossary of terms: the terminological dictionary of forensic expertise. Kyiv. 132 p. (in Ukrainian).
12. Sadchenko, O. O., Posilskyi, O. O., Davydova, O. O. (2005). Glossary of terms of examination of materials, substances and products. Kyiv. 128 p. (in Ukrainian).
13. Shepitko, V. Yu. (2001). Criminalistics. Encyclopedic dictionary (Ukrainian-russian and russian-Ukrainian). Kharkiv. 560 p. (in Ukrainian).
14. Belkin, R. S. (1997). Criminalistics encyclopedia. Moscow. 342 p. (in russian).
15. Klymenko, N. I., Bakhin, V. P., Tsybal, P. V., Butko, T. V. (2013). Encyclopedia of forensic examination. Irpin. 184 p. (in Ukrainian).

STANDARDIZATION OF TERMINOLOGY IN THE FIELD OF FORENSIC EXPLOSIVES EXAMINATION

**O. Sadchenko
A. Kulchytskyi
O. Stepaniuk**

The article emphasizes the importance of developing, on the basis of scientific and legislative terminology, the terminology of explosive expertise and substantiates the relevance of the creation and systematization of terminologies. modern expert terminology in forensic explosive examination with subsequent representation in the DSTU (State National Standard of Ukraine) «Forensic explosives examination. Terms and Definitions».

In the process of forming terminology for explosives expertise, the identified trends are investigated, the main of which is the unconditional restoration of the terminology of the 80-90s of the last century, which does not contribute to the replacement of established terms in forensic explosives.

The second negative trend is the subjectivity and randomness in the selection of terms for the terminological system, as a result of which many necessary and important terms for explosives expertise, as well as other branches of knowledge, do not fall into them.

The proposed terminology creation technique is implemented in each algorithm:

– selection of terms in the DSTU (State National Standard of Ukraine) /glossary should be carried out taking into account the frequency of their use in scientific papers;

– the composition of the DSTU (State National Standard of Ukraine)/glossary should be formed in accordance with the needs of expert, investigative and judicial practice;

– the order of placement of terms should correspond to their convenient and quick finding;

– the method of describing expert terminology must correspond to the type of (State National Standard of Ukraine) /glossary;

– the terminological apparatus of explosive examination should reflect the innovative processes of development of the theory and practice of forensic examination;

– terms should reveal the essence of the concept and comply with the norms and rules of the modern literary Ukrainian language.

The experience of the terminological work of the Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise of the Ministry of Justice of Ukraine on the implementation of terminological work on various types of forensic examinations is highlighted.

As a rule, the authors combined practical work on the conclusion of a terminological standard with a theoretical understanding of the construction of terminological systems. A methodology for unified expert terminology is proposed, in which the main methodological and scientific principles for constructing a terminological standard were determined.

Key words: terminology, dictionary, terminological system, legal terminology, standardized terminology, explosive terminology, explosives examination, forensic explosives, explosive device, explosive material, explosive.